

Vårdförbundets mediehandbok

Konsten att påverka

Varför ska vi ha kontakt med medier?

Genom att medverka i medier kan Vårdförbundet sprida kunskap och påverka opinionen. Press, radio, tv och sociala medier är några av våra viktigaste arenor för påverkan.

Genom massmedier når vi politiker, beslutsfattare, allmänheten och medlemmar. Medlemmar och förtroendevalda framträder också aktivt i medier.

Vår opinionsbildning i massmedier är en dörröppnare för påverkan, avgörande möten och dialog med politiker, makthavare och medlemmar.

En öppen diskussion om hälso- och sjukvården och vårdens innehåll är nödvändig och en positiv kraft för utveckling och nya idéer. Konstruktiv kritik bidrar till bättre villkor för våra medlemmar och en hälsosam vårdmiljö. Publicering i lokala medier förstärker den viktiga påverkan lokalt och regionalt. I längden leder det också till att Vårdförbundet vinner i trovärdighet.

Samarbeta i möjligaste mån med journalister. De är viktiga i en öppen demokrati. Som medlem, förtroendevald och medarbetare har du självklart alltid rätt att prata med en journalist. Det står inskrivet i yttrandefrihetslagstiftningen som är en grundlag. Men bolla gärna med en kollega eller kontakta presstjänsten på nationella kansliet om du känner dig osäker.

FÖRSTÅ JOURNALISTERNAS UPPDRAG OCH ARBETSVILLKOR

Genom att känna till journalisters uppdrag och arbetsvillkor kan kontakterna med medier underlättas. Mycket av det som kan upplevas som negativt – att journalister har ont om tid, inte är pålästa och skildrar verkligheten ”svartvitt” – kan förklaras utifrån arbetsvillkoren och förutsättningarna för medier.

Det journalistiska uppdraget

I ett demokratiskt samhälle är de fria mediernas roll att granska makten och avslöja oegentligheter i samhället central. Journalister kan ses som ombud för allmänheten och tar ofta den lilla människans parti gentemot ”överheten”.

Snabbare tempo i jakten på nyheter

En annan central uppgift för journalister är att leverera nyheter. Majoriteten av det som publiceras i olika medier – så även om Vårdförbundets verksamhet – är nyheter. Under de senaste åren har medielandskapet förändrats. Ny teknik, tillkomsten av nya medier och neddragningar i personalstyrkor har gjort att konkurrensen har hårdnat inom mediebranschen och tempot i jakten på nyheter drivits upp.

Journalisternas arbetsvillkor

De flesta journalister arbetar under tidspress och har begränsat utrymme för sina inslag eller artiklar. Ofta blir journalisten utsänd på ett uppdrag med kort varsel och har inte möjlighet att läsa på särskilt mycket om ämnet i förväg.

Vinkling och bra citat

En journalist förväntas presentera sitt inslag eller sin artikel på ett intresseväckande sätt och efter en sällning i materialet lyfta fram det som är mest relevant för läsaren, lyssnaren eller tittaren. Det kallas att vinkla materialet. För att berätta en bra historia dramatiserar journalisten gärna och väljer ut kärnfulla citat. Den enskilde journalisten bestämmer dock inte om artikeln eller inslaget i slutänden kommer att publiceras eller hur rubriken ska se ut – det är den ansvarige utgivaren som ytterst beslutar det.

Vad är en nyhet?

Nyhetsvärderingen handlar om vilka nyheter som journalister anser vara värda att rapportera kring, samt vilket utrymme dessa får i medierna. Man kan säga att bedömningen av om en händelse lyfts fram eller inte baserar sig i huvudsak på följande:

- Intresserar många
- Är aktuell
- Inträffar nära (geografiskt eller kulturellt)
- Berättar om något udda, oväntat eller dramatiskt
- Mediet är ensamt om nyheten
- Handlar om någon offentlig person
- Kommer från källor som har stor påverkan på samhället och världen
- Avslöjar felaktigheter i samhället, gärna den lilla människans kamp mot makten
- Handlar om brott, politik och ekonomi
- Har en annorlunda vinkel
- Det finns en bra bild
- Väcker känslor

Aktualitet

Ofta är det en särskild fråga eller ett fåtal frågor som står på mediernas agenda. Företeelser med anknytning till det som ”ligger i tiden” har alltså större chans att få uppmärksamhet i medier.

VAR PROAKTIV I MÖTET MED MEDIER

Om du har något intressant att berätta eller om hela Vårdförbundet lyfter en fråga samtidigt utifrån en gemensam strategi, vänta inte på att journalisterna ska kontakta dig utan ta själv initiativet. Du kan ringa redaktionen, skicka ett pressmeddelande, bjuda in till pressträff, skriva en debattartikel eller en insändare. Ibland skriver presstjänsten debattartiklar som kan användas lokalt och regionalt. Pressmeddelanden skickas med fördel tidigt på morgonen så att innehållet kan vara med vid redaktionens planeringsmöte på morgonen.

Pressinbjudan bör förstås gå ut några dagar innan pressträffen ska hållas. Ange tid, datum, plats och ämnet som ska tas upp. De flesta journalister är tacksamma för tips och idéer. Vårdförbundets medlemmar arbetar inom yrken som är avgörande för samhället. Hälso- och sjukvården är ständigt intressant för journalister.

Använd statistik

Statistik är ofta tacksamt för den nyhetsjagande journalisten. Hjälp journalisten på traven genom att ta fram underlag som går att koppla till den verksamhet som du vill presentera. Statistik om exempelvis bristen på specialistsjuksköterskor kan hämtas från Vårdförbundets utredare, Statistiska centralbyrån SCB och Socialstyrelsen. Lönestatistik finns på webben i Vårdförbundets Lönesnurra.

Ta vara på naturliga nyhetstillfällen

En journalist letar en ”nyhetskrok” att hänga upp sin artikel på. Naturliga nyhetskrokar kan vara när man startar eller avslutar ett projekt, när en ny rapport presenteras, när ny statistik tagits fram eller ett nytt avtal slutits. Detta kan vara ett utmärkt tillfälle att bjuda in till pressträff och uppmärksamma verksamheten. Tipsa gärna Vårdförbundets presstjänst när något särskilt spännande är på gång.

Häng på aktualiteter

Ta vara på de tillfällen då frågor som berör din verksamhet är aktuella i medier. Debatteras hälso- och sjukvården

och du har exempel på en väl fungerande verksamhet kan det vara ett bra tillfälle att tipsa en journalist.

Lokala vinkeln

Lokala medier är självklart intresserade av nyheter om vad som händer i närområdet. Ta för vana att hålla kontakt med redaktionerna vid de medier som bevakar just din region.

Gör vinkeln själv

Glöm inte att du själv är expert på det du vill föra ut. Precis som journalisten letar efter ett sätt att vinkla kan också du, exempelvis i ett pressmeddelande, själv lyfta fram vad du tycker är intressant och formulera huvudbudskapet. Det blir enklare för journalisten att ta till sig materialet och dina chanser att få ut ditt budskap ökar.

Glöm inte fackpressen

All journalistik handlar inte om nyheter. Glöm inte bort att ge tips till de facktidningar som bevakar ditt verksamhetsområde.

INFÖR EN INTERVJU - DET VIKTIGA BUDSKAPET

Se varje möte med en journalist som en möjlighet att föra ut ditt budskap. De flesta journalister är intresserade av att göra dig osäker, utan vill skriva en intressant artikel eller göra ett bra inslag. För det behöver journalisterna någon som presenterar bra bakgrundsmaterial och gör intressanta uttalanden.

Be att få ringa upp

Om en journalist kontaktar dig, ta reda på varifrån hen ringer, vad artikeln eller inslaget ska handla om och i vilket sammanhang intervjun ska användas. Vid behov, be att få ringa upp om en stund. Under den tiden hinner du fundera över vad du ska säga och om du är rätt person. Kanske vill du bolla med en kollega? Om en journalist ringer i en krissituation kan du alltid hänvisa samtalet till den som utsetts att hålla i externa kontakter. Vet du inte vem det är, hänvisa till Vårdförbundets presschef.

Gör research

Fundera över vilka frågor som kan komma upp och ta fram relevant bakgrundsmaterial.

Formulera budskap

Förbered dig inför intervjun genom att formulera det du vill säga i enkla budskap. Speciellt viktigt är detta inför tv-intervjuer då det du säger kanske ska klippas ner till en halv minut. Skriv gärna ner dina budskap och repetera dem.

Exempel på budskap

Budskapen bör vara korta och utan fackspråk. De får gärna innehålla bildspråk, liknelser eller konkreta exempel. Vårdförbundets övergripande budskap är formulerade i kommunikationsplattformen:

- Vi utvecklar vården och gör den säker
- Vi arbetar för en personcentrerad vård
- Vi arbetar för ett hållbart yrkesliv
- Vi arbetar för högre löner

Gör upp om förutsättningar i förväg

När det gäller fotografering i vården är det viktigt att informera journalisten i förväg om vad som gäller. Självklart får ingen patient eller medarbetare filmas, fotograferas eller spelas in om hen inte vill det. Kontrollera med ansvarig chef eller kommunikationsavdelningen vad som gäller. Kolla om alla inblandande tycker att det är okej med en fotograf eller om det går att ta bilder eller spela in bakgrundsljud utan att någon går att identifiera. Försök att i möjligaste mån samarbeta med journalister. De är viktiga i en öppen demokrati.

Kontakta Vårdförbundets presstjänst

Om du behöver stämna av med någon inför en intervju eller känner dig osäker, kontakta gärna Vårdförbundets presstjänst vid Nationella kansliet. Om frågan kan väcka intresse i riksmidier, kan du med fördel informera presstjänsten om att du varit i kontakt med medier.

UNDER EN INTERVJU

Förse journalisten med bakgrundsmaterial

Betrakta mötet som ett tillfälle att informera om din verksamhet. Förse journalisten med bakgrundsmaterial. På Vårdförbundets webbplats finns mycket mer information om Vårdförbundets politik, stadgar och organisation samt statistik och rapporter att hämta.

Värna om din expertroll

Tänk på att det är du som är experten. Berätta vad du tycker är viktigt och relevant i sammanhanget. Stå på dig och hävda din uppfattning, även om journalisten ställer ledande frågor.

Tänk på följande under intervjun

- Koncentrera dig på dina budskap
- Uttryck dig enkelt och kortfattat
- Konkretisera och ge exempel
- Gå inte i försvarsställning
- Be om betänketid om du inte kan svara direkt
- Spekulera inte
- Kan du inte svara, gör inte det
- "Off the record" finns inte

behandlad kan få sitt ärende prövat av Allmänhetens Pressombudsman (PO) och ibland även Pressens Opinionsnämnd (PON). Klagomål kan inte ge skadestånd utan endast moralisk upprättelse genom att medierna i efterhand publicerar ett eventuellt klander från PON. Fälls medierna får de dessutom betala en avgift till PO.

Marksänd radio och TV regleras i radio- och TV-lagen och i sändningstillstånden. Radio- och TV-lagen ålägger företag med sändningstillstånd att utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt. Granskningsnämnden för radio och TV övervakar att lagar och villkoren i tillstånden följs.

Konsultera Vårdförbundets presstjänst för mer information och/eller om du överväger att göra en anmälan.

VID KRIS

Beakta instruktioner i Vårdförbundets arbetsmiljöpärm och i din lokala krisplan eller på webben i avsnittet om krishantering. Kontakta gärna presschefen. Några råd på vägen under krisen:

- Värna om öppenhet i största möjliga mån. Den person som utsetts att sköta mediekontakterna bör vara tillgänglig dygnet runt den första tiden.
- Upprätta ett samarbete kring informationen med andra berörda myndigheter, exempelvis polisen.
- Behåll initiativet och informera medier så fort det finns ny information att gå ut med. På så sätt ökar möjligheten för er att ge er bild av vad som hänt. Håll koll på vad medierna rapporterar och kommentera det, om det är relevant.
- Ta inte ställning i skuldfrågan, utan hänvisa till de instanser som kommer att granska det inträffade.

Om du intervjuas om allvarliga problem eller missförhållanden

- Presentera alla fakta i ärendet, men självklart kan du inte röja sekretessbelagd information
- Försök inte mörka
- Presentera åtgärder

EFTER INTERVJUN

Säg att du vill läsa artikeln innan den går i tryck eller få dina citat upplästa. Du kan ändra i citat om du blivit felciterad. Självklart ska du också påpeka om du upptäcker rena sakfel.

NÄR DET BLIR FEL

Om du upptäcker ett sakfel i en tryckt artikel kan du hos redaktionen begära att få en rättelse införd. Det går oftast bra att ändra i webbupplagan av artikeln. Gäller det ett påstående du vill bemöta, kan du skriva ett genmäle. Ibland är det dock klokare att avstå. Rådgör med Vårdförbundets presstjänst om du vill skriva en rättelse eller ett genmäle.

Genom Spelregler för press, radio och TV har svenska tidningsmedier frivilligt åtagit sig att hålla sig till god publicistisk sed och följa vissa etiska regler. Den som känner sig personligen kränkt eller på annat sätt orättvist

VÅRDFÖRBUNDETS PRESSTJÄNST

Om du behöver bolla frågor med någon inför en intervju eller känner dig osäker, kontakta gärna Vårdförbundets presstjänst på **070-310 30 09**

I Vårdförbundet samlas 114 000 sjuksköterskor, barnmorskor,
biomedicinska analytiker och röntgensjuksköterskor.
Tillsammans utvecklar vi vården, våra arbetsvillkor och våra professioner.
Från sjukdom och diagnos till hälsa och helhet.

Adolf Fredriks Kyrkogata 11, Box 3260,
103 65 Stockholm, 0771-420 420
www.vardforbundet.se